

РАДА

зета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
Телефон редакції 1458.
Телефон Друкарні 1069.
Умови передплати на р. 1909.

на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.
11	6	3	1	11	6	3	1
5,70	3,20	1,75	0,45	5,70	3,20	1,75	0,45

Перехід на рік можна виплачувати частками: в 2 отроки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 отр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 май 2 к., або по 1 карб. на проміжні періоди місяця.
За границю: на рік 11 карб., на шість місяців 6 карб., на три місяці 3 карб., на один місяць 1 карб.
ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ З 1-ГО ЧИСЛА НОМЕРНОГО МІСЯЦА.
За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати свої
присилові і адресу. Редакція може скорочувати
і змінити статі; більші статі, до друку не
встигаючи, переходять в редакції 3 місяці і ви-
силаються авторам їх коштом, а дрібні статі
й дописи одразу знищуються. Рукописи, на
яких не зазначені умови друку, вважаються
безплатними.
3 приведу надісланих до газети віршів
редакція не листується.
Просьба авторів додержуватися
правильності правопису „Ради“.
Умови друкування оповістей:
За рядок петиту попередю тексту або за
його місце платиться за перший раз 40 коп.,
а далі по 20 коп.
За рядок петиту після тексту: за перший раз
20 к., за другий—10 к. Хто шукає заробітку,
платить за оповістку в 3 рядки 10 к за раз,
до людності і користуються її довір'ям.
На думку д. Львова і сам єпископ Єв-
логій користуються симпатіями між
католицьким простим людом і поводиться
з ними дуже гарно.
Після указу 17 априля, особливо
після 17 жовтня 1905 р., багато лю-
дей у Холмщині почало переходити
у католицизм і за найкоротший час
перейшло 160 тисяч. Величезна біль-
шість з них це ті, що офіційно
були записані православними, а справді
були католиками і тепер, користу-
ючись законом, відпали від правосла-
в'я.
Д. Львов розказує також, що холм-
ські селяне скаржаться на своє еко-
номичне становище, на малоземелля.
Але їх достатки не менші, як і в се-
лян російських губерній. Дуже важке
там становище „наймитів“ які живуть
у казармах панів поміщиків, відбіра-
ють від них „ординарій“ і 25 карбо-
ванців плати на рік і за це мусять
справляти всю роботу по економіях.
Що ж до поміщиків, то вони уявля-
ють з себе досить стабільний клас, який
дуже визнає і уміє захищати свої
класові інтереси. Вони добре халяй-
нують і мають свій земський банк у
Варшаві.
Звертаючись до питання про від-
лучення Холмщини од Царства Поль-
ського Д. Львов звертає увагу на те,
що між українською людністю і поль-
ською існує близькість, що це від-
лучення може загострити всі відно-
сини, що воно не дасть а ні доброго
суда, а ні доброго правління для краю.
Проект про відлучення від воєводи-
чного духовенства, цілком є його ба-
жання, і йому потрібне воно за для
боротьби з католицизмом. Українці
поміляються, гадаючи, що це відлучен-
ня може сприяти культурно націо-
нальному розвитку людності, бо
проект має на меті тільки обмоскови-
ти край. Скрізь по інституціях буде
панувати тільки російська мова, у
школі дітей будуть навчати по росій-
ському. Гадають що при таких обставинах
можливо відродиться українська наці-
я—це помилка. Українці нічого не
добувають, бо з відлучення тут з'явиться
ненависть, ворожнеча, а на такому
грунті нічого певного будувати не
можна.
З приводу цього питання по скін-
ченні реферата почали висловлювати
присутні. Першим говорив мос-
ковський присяжний адвокат, родом
з Холмщини, Н. А. Черлючакевич.
Насамперед він зазначив, що його ці-
кавить, як ставиться холмська лю-
дність до справи відлучення. Йому відомо,
що вона у своїх широких масах від-
носиться до цього питання байдуже.
Далі він нагадав слова І. Фрнкія:
„Нам пора для України жити“, і ка-
же, що це тепер є гаслом україн-
ської інтелігенції, що українці бажали
б не тільки визволитися з під
польського впливу, але не хотіли б
підпадати під гніт обрусительної по-
літики. Він зазначив, що цього погля-
ду держаться українські часописи
„Діло“ і „Рада“ і взагалі всі посту-
пові українські елементи. Що ж до
другого напрямку у цій справі, то він
виходить з реакційних колів і має
на меті тільки одно—обмосковлява-
ня. Д. Черлючакевич гадає, що указ
1875 р. про звичення уніатства дуже
сприяв ополченню холмської людо-
ності, що він відпихнув її ще далі від
Росії і наблизив до Польщі. І от ко-
ли за останні роки велика сила лю-
дей (160 тисяч) одверто перейшла до
католицизму, коли православне духо-
венство побачило, що власть його
зменшується, воно і знало крик про
позволення тутешнього люду като-
лицьким духовенством і намагався
для успіха боротьби з цим останнім
провести законопроект про відліч-
Холмщини. Присяжний адвокат Ле-
дницький (бувший депутат Державної
Думи) звертає увагу на те, що коли
з боку поляків і бували утиски, то
все ж такі насильство ніколи не ста-
вилося у принцип, як це ми помічаємо
тепер з боку росіяв. Він звертає ува-
гу на читаний в збірці д. Львовим
лист Льва Сапегі до моголівського
католицького єпископа, писаний ще
у 16 столітті, і підкреслює, що це за
тих часів у листі висловлюється думка
про необхідність широкій релігій-
ній свободі, про те, що держава не
повинна вживати утисків у цій спра-
ві, що це було б протиположній ідеї
держави. Не в тім лахо, каже далі
д. Ледницький, що в Холмщині ве-
дуться боротьба, а в тім, що хотять,
щоб національна і релігійна боротьба
піддержувалась під гаслом держави.
Д. Камішевський зауважив, що
холмська інтелігенція і взагалі укра-
їнська висловлюється проти відлу-

Від Української книгарні і склада б. редакції
журнала „Київ. Стар.“
(Київ, Безанівська 8.)
на запитання наших покупців повідомляємо, що книжки
„Історія України-Русі“ М. Аркаса
В ОКРЕМОМУ ПРОДАЖУ НЕМАЄ.
Книжку що на веленому папері багато ілюстровану (210 малюнків портретів, 9
карт у фарбах, 4 родоводи), в розкішній оправі з англійського коленкору, що кош-
тувала з оправою і перекладом в окремому продажі 4 р. 75 коп., можуть
добути як додаток до газети тільки передплатники „Ради“. Пере-
платникам, що відписались або підпишуться за цілий рік, цей додаток вислається
за доплату 2-х карб., а так, що підпишуться з якого будь місяця до кінця
року—за доплату 3-х карб., за що ж ціну вислається всім передплатникам
і другий примірник книжки. 000-946-13

У ВАРШАВІ
передплатувати „РАДА“ на таких-же
умовах, як і в конторі газети, можна
у власного агента Гр. Кл.
Степури. Там-же приймаються на
вигідних умовах замовлення на
оповістки для „Ради“. Адреса:
Варшава, вул. Каліска д. 11, кв. 11.

ЦІНА ГАЗЕТИ
„РАДА“
з 1-го декабря до кінця року
з доставк. і перекладом
= 65 коп. =

Від Головної Контори газ.
„РАДА“
Передплатників, які б хотіли підписатися на „Раду“ і на
будучий 1910-й р., просимо поновити передплату зазда-
легідь (принаймні не пізніше початку декабря місяця), щоб
не було припинки в доставці газети. 00-1124-9

Деморалізація українського села.
Не дуже давно в „Нов. Времени“
Меньшиков проливши крокодилячі сло-
зи над „разложением великорусской
деревни“. Як відгук на лементації
цього генерала чорносотенної преси—
посипались й до інших реакційних
газет кореспонденції про страшену
деморалізацію селянства. Не мало та-
ких кореспонденцій друкувалося і в
чорносотенних органах, що виходять
на території України, особливо ж в
„Київлянин“ та „Подолі“. Допи-
сувач цих газет на все дивляться крізь
чорносотенні окуляри. Отже не диво,
коли вони не одривають дрібних з'я-
вищ од фактів і справді серйозних, а
деяким дійсно сумним проявам селян-
ського життя надають цілком неправ-
диве освітлення.
Один з дописувачів „Київ.“ сумує,
наприклад, над тим, що „деревенская
жизнь теряет всякий элемент пре-
ести“, що селянська молюдь не має
„того страха перед авторитетами, ко-
торим традиційно руководствовались
старшее крестьянское поколѣние“, що
вона „лишена чувства религиозности“
і не почувває „страха пред началь-
ством“. Все це, на думку кореспон-
дента „Київ.“, призводить молюдь до
п'янства, щоденних дебошів, крадіжок
і навіть розбійництва.
На Поділлі, як пише кореспондент
духовної „Подолі“, „пьянство, озор-
ство, распутство и непрѣмливый сплун-
ник их—сутяжничество—съ каж-
дым днем прогрессируют“. Особли-
во ж обурюють дописувача „цвіт юнац-
тва“ парубки. За дуже нечисленними
винятками всі вони „франти з голови
до ніг“—з манішками, краватками, під-
жаками, сорочками коліру „хакі“, ла-
кированными чобітьми і студентськими
картузами. По одній це—джентльмени,
а по вчинкам це—хунхузи, вандалі,
дикунки. Вільний од праці час (недільні
та святячні дні), „самим Богом пред-
назначений для отдыха, молитвы и
благородных развлечений, проводится
юношами совсем не по христиански.
Безобразные же всего проводятся но-
чи подь праздникой“. Далі кореспон-
дент наводить цілу низку і справді
дурних, некультурних вибриків сіль-
ської молюдь.
Що з наступленням загальної ре-
акції і село українське зазнало вели-
кої деморалізації—це факт, якого трудно
не помітити.
До фактів, згаданих в чорносотен-
них органах, можна було б додати ще
чимало значно сильніших і яскраві-
ших. Та тільки ми не можемо погоди-
тися з тим освітленням, яке дає їм
чорносотенна преса.
На думку „Київ.“ за деморалізацію
села винити треба волосні суди, „пол-
ное отсутствие деревенской полици“,
а також „газеты, которыми усердно
снабжают молодежь „сознательные“
полунинтелигентны городских посе-
лений“.
На нашу ж думку причин демора-
лізації нашого села треба шукати десь
інше.
Молода енергія завжди шукала й
шукатиме собі якогось виходу. Під
впливом розумніших людей ця сама
молюдь раніше була найкращим про-
відником на селі культури, пізніше
під впливом діячів визвольного руху
вона теж брала в ньому певну участь.
Тепер же обставини змінилися.
Найбільш впливові люде мусили
покинути село. Молюдь лишилася без
порадників. Учителі на стількі зали-
кани з усіх боків, що болять всяких
стосунків з селянами по зазвичайни-

Реферат депутата Державної Думи
Н. Н. Львова про Холмську Русь
читаний в „Обществ. славянск. культуры“
у Москві.
(Од власного кореспондента).
15-го ноября у „Товаристві сла-
вянської культури“ депутат Держав-
ної Думи Н. Н. Львов прочитав ре-
ферат про Холмську Русь, яку він
об'їздив влітку цього року.
Передую коротко його зміст.
З початку референт познайомив
слухачів з історією цієї країни. Тут,
як він каже, з давніх давен була
страшенна релігійна і національна
боротьба, тут не вважала ворожнеча
між людьми, тут зброя і хрест ішли
одне за другим. Барод добрий, лагід-
ний і тахомірний, був завжди об'єк-
том цієї боротьби. Мова тутешнього
люду, на думку референта, не є мова
українська, якою балакають у Полтав-
щині, або Чернігівщині, бо у ній ба-
гато польських слів. Навіть самий
тип тутешнього мешканця мало нага-
дує українця. Далі д. Львов зазначає,
що ця релігійна і національна боротьба
істнує і тепер, що уряд російський
проставад і провадить тут свою русифі-
каторську політику. Після того як по ука-
зі 1875 р. уніатів було прилучено до пра-
вославної віри, з уніатських церков
виносили образи, органи, а губерна-
тор Громека вимагав, щоб тут моли-
лись „як у Москві“. Проти непокір-
них вживали всяких репресивних за-
ходів, як от арешти, заслання і т. п.
Священники, які не хотіли користись,
мусили тікати за кордон, у Галичину,
а на їх місце призначали священників
з „істинно-русских“, які прибували на
царафії під вартою поліції і москалів.
Бували навіть випадки, коли москалі
стріляли і убивали людей, як от на-
приклад у Протурині, де люде не
приймали нового священника. Але,
звичайно, ці заходи не тільки не да-
вали бажаних для російського уряду
наслідків, а навіть, як це зазначив
варшавський генерал-губернатор Іме-
ретинський, приводили до протилеж-
них. Тодішній обер-прокурор св. си-
ноду Побідносцев все ж домагався,
щоб політика не слабшала, щоб вжи-
вали тих самих засобів, що і уперед.
Але і тепер, після законів про віро-
терпимість, ці релігійні переслідуван-
ня не зникли. Духовенство Холмщи-
ни має на собі всі характерні риси
воєводицького клерикалізму і веде бо-
ротьбу з католицизмом гостро і люто.
Воно і тепер провадить політику По-
бідносцова.
Всі видання холмських братств
визначаються своїми гострими дорі-
кавками проти католицького духовен-
ства, це, як каже д. Львов, якісь лай-
ливі листки, так що він навіть не
одважується привести у збірці
зміст де-яких з них. Але рефе-
рент мусить додати, що у Холм-
щині не все духовенство нале-
жить до цього напрямку, що і там
є між ним особи що близько стоять

ТЕАТР б. Т-ва ГРАМОТНОСТИ
Україн. труппа під орудою Миколи Садовського.
У суботу, 21-го ноября, Ранком: по зменш. Сорочинський ярмарок,
цін. від 10 к. до 50 к. виставлено буде: Пан Штукаревич, або оказія, якої
не було, ком. на 4 д. Зієвича 2] МЕВІЛЬ, ком. на 1 д. Чесна пер. Дубровського
ком. на 4 д. Дівертисмент. В антрактах пратице власний оркестр. АНОНС:
Завтра, 22-го ноября, Ранком: вист. буде: НАЗАР СТОДОЛЯ. Вечер. вист. буде: у 27-й раз
ГАНДЗЯ. У понед., 23-го, по заг.-дост. цін. в 6 к. 1) ПАННА ШТУКАРЕВИЧ 2) БЕЧЕРНИЦІ. По-
чаток о 8 год. веч. Ціна місяця звичайна.
1003-53 Відомія. режіс. М. Садовський.

Театр „СОЛОВЦОВ“ Дирекція
І. Е. Дуван-Торцова.
Сьогодні, 20-го, вистави не буде. Завтра, 21-го,
ранк, по значч. зменш. цін. в 4-й раз, 1) Ілюстрації.
Н. Е. Савінова. Поч. о 12½ г. дня. Вечер. понове повторення юбілейної вистави з мон. обст.
на 5 д. Нові декор. худ. В. Колєвца. Пост. Н. Е. Савінова. Почат. о 8 г. веч.
Гроза, Цин бенедикт. Книжки прод. Нел., 22-го, ранком для дітей по значч. зменш.
цін. в 28-й раз.—СИНІЯ ПТИЦА, на 7 карт. Вечером в 2-й раз ком.—ОБЩЕСТВО ПО-
ЩЕРЕННЯ СКУКИ, на 3 д. Понед., 23-го, заг.-дост. вист. в 4-й раз.—МЕДІЙ БІВСТ, вист.
24-го, дві п'єси: в 17-й раз з повн. обст.—ЗЛІБА, на 7 карт. 2] в 4-й раз.—ЗОЛО-
ТАЯ ЕВА, ком. на 3 д. Четв., 26-го, для шк. газ.—„Моя“ вист. в 5-й раз.—ПЕРВАЯ
МУХА, ком. на 3 д. 2] „ВОДУШНЫЕ ЗАМКИ“, ком. на 1 д. П'ятн., 27-го, бенедикт. е. Я.
Нелєзіна: в 1-й раз ком. Скріба в пер. С. Крєветова.—„ІСТІННО СЛАВЯ“, на 5 д. Гот. до
вист. „АНАТѢМА“ А. Андрєва, „МАВБЕТЪ“, В. Шекспіра.

Городський театр Дирекція
С. В. БРИКІНА.
В суб., 21-го, дві вистави: Князь Игорь. Бер. уч. п.в.: Вазилька, Чаїєва, Ле-
рано по заг.-дост. цін. Іліна, Парєцька, Лієцький, Палаго-
нов, Павловський, Боссе, Цесєвич, Лєтєвський, Дієнєко. Валєт від ор. п. Завєвського. Поч.
о 12½ г. д. Веч. Евгений Онегин. Бер. уч. ч.в.: Пудіца, Вєзєвська,
по значч. цін. Ліліна, Лєліна, Каржєвїц, Платєнов.
Каміонський, Тіховов, Дієнєко, Ковалєвський. Валєт від ор. п. Завєвського. Понед.-
ток о 7½ год. веч. В нед., 22-го, дві вист.: ранко по заг.-дост. цін. 1) СЕВІЛЬСЬКИЙ
ПІРУЛЬНИК, 2] БАДІСТІЙ ДІВЕРТИСМЕНТ, постан. п. Завєвського. Вечері по значч.
цін.—САДКО. В понед., 23-го, 4-та заг.-дост. вистави по зменш. цін.—СКАЗКИ ГОР'ЯНОНА
на Незабарон вист. 6. в 1-й раз на кову город. теат. з нов. декорат.—КАМОРА, ком. оп. на
3 д., муз. е. Ешєзіта, лібретто С. І. Мамонтова. Готується до вист. в 1-й раз в Росії нова
опера „ДОЛІНА“ (Пейланд) муз. Е. д'Альєбра. Книжки на всі вист. прод. в касі театру
щодня від 10—2-х г. дв. та від 5 г. до кінця вистави.

Товариство „Просвіта“
Засноване в пам'ять Тараса Шевченка.
У лекційному залі Городського Народного Дому
(Колішнього Т-ва Грамотности, Троицка площа).
У суботу, 21-го ноября

ВІДУ НАРОДНЯ ЛЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ:
„Чим багата наша земля“
Значива піднесення губерній у економічному та фінансовому житті Росії. Скарб, господар-
ство, хліборобство, гірничя промисловість. Читатиме М. Г. ГЕГЕР. Початок лекції у 5 год. веч.
Перші шість рядів за плату: (1 ряд 25 коп.; 2—15 коп.; 3 і 4—10 коп.; 5 і 6—5 к.)
Останні 14 рядів (200 номерів) без плати. Платні і безплатні бігетти видаватимуться слухачам
за годину перед початком лекції. На лекції показуватимуться відоміші спроби і ма-
люнки чарівного ліхтаря. На лекції продаватимуть видання Т-ва „Просвіта“.

Бібліотека Товариства „Просвіта“
однина щодня опріч свят од 4-ої до 7-ої, а що-
понеділка од 5 до 8 г. 00-1126-9

У ЖИТОМИРІ передплатувати „РАДА“
на таких-же умовах як і в конторі
газети, можна в книгарні СО-
ВІНСЬКОГО.
НА УВАГУ ТИМ,
що їдуть до Рів'єри!
ЛІКАРЬ М. І. КОЗЛОВСЬКИЙ,
приймає хворих: Italia. Ospre-
daletti Ligure (presso Sanremo).
20-1026-19
Контора „Ради“ нагадує тим
передплатникам, що внесли
гроші за газету тільки по
1-ше декабря, при бажанні
ї на далі одержувати газету,
завчасу поновити передпла-
ту, щоб не було припинки
у висилці газети 1-го числа.
Вегетар'янська столова
що перше була по Прорізній № 14, з 20-го нояб.
перейшла поруч. №16 кв. 2. Обиди з 2-х стр.—
25 к., з 3-х—35 к., уч. поміс. 6 і 9 р. ОКРІМ
проє. газет одорж. 1 „РАДА“ 10-1176-1

чення Холмщини; вона його зараз не бажає, бо цей проект реакційний, і має на меті тільки русифікацію. Інтелігенція не вірить ні тим, що домагаються виділу, ні тим, що думають, що цей виділ несправедливо уривав би права поляків. При теперішніх обставинах цей виділ не буде користивий для Холмщини, і думку про його треба відкинути до тієї пори, поки питання про автономію і оборону прав нації не стане на більш певний ґрунт. Говорили також ще проф. Котляревський (бувчий депутат Державної Думи) і д. Даровський.

Між іншим на зборах говорилось, що висновок референта про близькість епископа Євлогія до простого люду є помилковий. Відомо, що коли який-небудь представник духовенства намагається ближче стати до людності, щоб розбудити у ній національне почуття, що коли культура українська починає під впливом його пускати все глибоке і глибоке коріння, то така діяльність, така близькість не тільки не зустрічає з боку епископа Євлогія спочуття, але навіть преслідують і на такі духовні особи сипляться всякі карни.

Д. Львов у своїм останнім слові знов підкреслив своє негативне відношення до виділу Холмщини і додав, що цей проект треба відкинути з обуренням.

Такий погляд д. Львова для нас буде особливо цікавий, коли ми згадаємо, що він, як великорос, підійшов до цього питання об'єктивно, що він добре ознайомився з цєю справою на місці і навіть користувався послугами епископа Євлогія, котрий йому допомагав знайти місце в монастирі і церкві.

З свого боку мушу ще додати, що цей інтересний реферат всі присутні слухали з великим зацікавленням. Видно було, що ця справа дуже мало знайома для всіх і що разом з тим вона має повний життєвий інтерес, що холмське питання повинно бути розв'язане так, щоб назавжди скасувати національну ворожнечу між тими націями, що живуть у тій країні. Для присутніх було ясно, що тільки справедлива постановка національного питання у всій Росії, діюче його розв'язання взагалі для всіх націй і може дати цим останнім змогу вільного культурного і національного розвитку, при якому неможливі будуть ті зв'язки, що ми бачимо зараз у нашому житті.

З. Г. Моргуліс.

3 невських берегів.

Сумні перспективи.

Что лень грядущий нам готовить. Его мой взор напрасно ловить...

уперто лізе в голову сумна мелодія, коли починаєш оглядати сумні горизонти української політики.

„Чермнеть бо ся небо драселуя“. Крок за кроком проходить свої вразливі етапи реакція.

Не минає і дня, щоб урядові офіційно не придумали якогось нового тарана проти сепаратистських форм. А що дитяча за кудимою—одному Богу відомо“. Бо за кудимою головним чинком розв'язується доля тої чи іншої урядової новели, того чи іншого думського законопроекта.

Для українців останні події політичні нічого доброго не віщують. Як би наші „Провісти“ не були чудовою ілюстрацією національної дезорганізованості і громадської нічкестости української городської інтелігенції, їх би давно мабуть закрили адміністративним порядком. Принаймні розмова про закриття найбільш діяльних українських просвітних інститутів здіймалась уже недавно разом з балачками про роботи київських націоналістів.

Наші карасі-ідеалісти це й досі мріють про те, що удасться провести скорим темпом не тільки український законопроект про мову, але і про кафедри українські в університетах. Але і тоді, коли вносили цей законопроект, ніхто ніякої надії на нього не покладав, а тепер ще менше в нього вірять. Здається надії карасів інших ожили після постанови думської комісії про те, що в школах і в народних з власною національною літературою і літературною мовою можна буде вчитись на рідній мові. Але вони забули про одне: що революція ця ухвалена октябристами і як і всякий октябристський законопроект чи закон, цілком підходить під великоруську приказку: „закон, що дитло, куда повернешь—туда и вышло“. Бо раз те, що для октябристів українці, білоруси і т. д. зовсім не инородці, а самі настоячі чистокровні русаки. Друге—власна література і власна мова літературна у них може бути, а може й не бути в залежності од того, як начальство соблаговолить од цей предмет подивитись. Кажуть, що про білоруську літературу це може сумніватись, але ж про українську не приходиться. Тоді все ж таки вони не инородці ж. Ось з цєю логікою маніпулюють поки що думські „ліберали“ октябристського типу. Все залежить од „благоосклонного сужденія“ начальства і судив з права—Балахових, Крупенських et cetera.

А коли б навіть Дума ненароком і согрїшила на користь инородців, то для коректива їстиве Державна Рада, котра хоч кого може ввести в границі словних „видов и взглядов“ на українську політику.

В. П.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

(Засідання 18 жовтня).

Продовження дебати з приводу законопроекта про незайманість особи.

Родичев зазначає, що в законі про займаність особи повинно бути різко визначено принцип, що ні одної вільної людини неможна закинути у в'язницю, позбавити її волі та добра внакше, як через суд рівних людей. На думку промовця—в проекті для кожного правила треба зробити оборону від майбутньої атаки, з якою безперечно піде на нього адміністрація.

Пурішкевич (з місця) само життя піде в атаку!

Далі Родичев спиняється на ст. 15, в якій сказано, що нікого неможна присилувати, щоб він жив не там, де йому бажано, „окрім випадків, особливо визначених законом“. Промовець пропонує одкинути останню фразу статі і встановити волю вибору місця для життя однаково всім громадянам Росії, незалежно від їхньої віри та національності. Ви арозуміли?—каже він: я говорю про євреїв!

(Голоси на правах: ми вас давно вже зрозуміли).

Родичев каже далі: треба знищити пережитки середніх століть—межі осілості. Це бажано й з погляду права, й з боку державної економіки, бо тепер на вишукування євреїв витрачається сила грошей і енергії. Промовець вважає непослідовним утворювати правило, що нікого неможна обмежувати в правах без суду і тимчасом надавати право адміністрації висилати євреїв в межі осілості. Не розважайтеся за даних перепоп,—ківчає Родичев,—ми не знайдемо шляху до храму свободи. (Оплекси на лівах, шум на правах).

Хеїдзе гадає, що історія ідеї недоторканості особи в Росії має дуже недавнє походження. Революція було роздавлено раніш, ніж вона добила незайманості особи. Коли це питання надумало була розв'язати перша Дума, то її було розсуджено. З другою Думою трапилося теж саме. І це питання тепер береться розв'язувати третя Дума. Трагізм становища й полягає власне в тому, що свій habeas corpus 150-мільйонний народ одбирає від панів Гололобових. (Оплекси на лівах). Але ж так не буде. Іншим разом народ знову зустрічється з вами і тоді одбере хартию справжньої свободи. (Оплекси на лівах).

Чілікин вважає, що коли не буде заведено відповідальності урядових осіб за невідповідні законами вчинки, то закон про незайманість особи не матиме ніякого значіння, особливо в Приамур'ї, де людиність через безвідповідальність місцевої адміністрації опинилась не в ліпшому становищі, як і зовсім безправні корейці. (Оплекси на лівах).

Коваленко 1-й вважає, що законопроект складено недолално і не допис обґрунтовано, тому він пропонує знову повернути його комісії, аби вона відповідним способом його переробила.

Гулькин висловлюється проти інститута поліцейських стражників і детально оповідає про діяльність Пурішкевича та правах в Бесарабії, де Пурішкевич чинив всякі насильства місцевій молдавській людиності, яка століттями довела свою лояльність.

Далі промовець висловлюється за скасування обмежень для євреїв, бо инородці до того часу ставляться вороже, доки до них буває вороже відношення. І коли й далі буде свобода, уликси та насильства, то незабаром може знову повстати революція. Наприкладні ви знавляє, що селянство незадоволене з проекта й прохає, щоб його було знову повернено до комісії на перестачку. (Оплекси на лівах, шум на правах).

Промова Курлова.

Товариш міністра внутрішніх справ Курлов зазначає, що міністерство, подаючи проект про незайманість особи, не вважало, що цей проект цілком вичерпує питання, а тому міністерство готувало й готує нові проекти, що повинні надати реальне значіння цьому законопроектові. Він каже, що міністерство подало проекти про місцевий суд і відповідальність урядових осіб.

Потім в комісії сенатора Макарова обмірковується законопроект про реформу поліції, наразі думською комісією розглядається законопроект про вняткові становища. Не вважаючи можливим спростувати всі уваги, що було тут висловлено, Курлов визнає потрібним відповісти на нападки по адресі корпусу жандарів. Він зазначає, що передача формального слідства від жандарів судовим слідчим і тепер практикується, коли того побажає прокурор. Здається легким ділом забрати від жандарів право робити слідство й передати це право судовим слідчим, але ж цього зробити не можна, бо судових слідчих не вистачить. Безвідставні обвинувачення в провокаторстві та шпигунстві чинив жандарський відомства Курлов вважає за краще зоставити на відповідальності Бобяньського, що не довів своїх заяв. Що ж до заяви того-ж таки Бобяньського, ніби є товариства офіцерів, де жандарів не приймають, то Курлов може заявити, що є такі товариства, де жандарі сами не бувають.

Маклакова він прохає прийти в міністерство й упевнитись, що без-

підпису міністра ніколи не збільшують строку висидки.

Чого ж так нападають на корпус жандарів, дякуючи якому знищено першу російську революцію? А тому, що він заважає. А кому саме,—на це може відповісти член Думи Гегечкорі, що оповістав про другу російську революцію. (Оплекси на правах і в центрі).

Кропотов спиняється на смертних карах і наводять числа покараних по роках. (На правах лавах голоси: „Мало!“).

Голова прохає промовця не відходити від законопроекта.

Кропотов каже, що особа потребує життя, а тимчасом життя приглушують.

Змалювавши далі картину арештів, заслання, ув'язнення та всякої адміністративної сваволі, промовець каже, що в справі про незайманість особи народ повинен поклатись на свої власні сили.

Кузнецов каже, що цей законопроект не гарантує особи незайманості й не спинить сваволі та насильства. Особливо цього не зробить третя Дума для робочого люду, а через те, як казав депутат Гегечкорі, ці права може здійснити тільки сам пролетаріат.

Гололобов, як голова комісії, вважає потрібним зазначити, що в опозиційній пресі про діяльність комісії з'являються цілком неправдиві звістки. Це особливо стало помітним, коли Маклаков, як було одкинуто його пропозицію, заявив представникам преси, що комісія—чистий сором. (Голоси на лівах: „до діла“).

Гололобов. Це й є до діла.

Голова теж прохає його не відходитись від законопроекта.

Гололобов. Слухаюся, ваше превосходительство, але гадаю, що з'ясувати, як преса затуманила перед суспільством це питання,—цілком стосується до діла. (Оплекси на правах).

Голова: „Ви, члене Думи Гололобов, можете думати, що вам бажаться, але дозвольте мені в цьому випадку заявити, що ви говорите не до діла“. (Оплекси на лівах, шум на правах).

Гололобов далі зазначає, що в цьому законопроекті заінтересовані не тільки політичні та уголовні злочинці, але й ті, кого підозрюють в злочині. Опозиція обороняє тільки їхні інтереси і старається обмежити уряд. А завдання комісії було в тому, щоб оберігти не тільки інтереси підозрілих, а й інтереси всієї людиності. Проект встановлює небувалу в Росії становище, що нікого не можна позбавити свободи без судової постанови, й цього зовсім досить.

Далі промовець прохає не відтяти справи і перейти до остатейного читання законопроекта. Коли ж не буде можливим зробити в ньому потрібні поправки, то тоді вже, звісно, доведеться повергати його до комісії. (Оплекси на правах).

Священник Никонович гадає, що проект не зустріне спочуття від суспільства, а зживаючи його, доведеться зустрітись з силою всяких перешкод. Коли поліція буде обережно робити труси та арешти, то від цього тільки збільшиться число злочинів в країні. Нагадавши приклади, як під час вивольного руху революціонери примушували священників ставати під червоний прапор і говорити промови, він радить всім, хто боїться за свою незайманість, триматись в своїй діяльності поряди аностолга, що сказав: „коли не хочеш бути власною властью—роби добро“. (Оплекси на правах).

Булат каже, що після всіх промов, які тут було виглошено, нема чого далі доводити непридатність законопроекта. Далі висловлюється в оборону поліції, яку поставлено іст-вучим ладом в таке становище, що їй на кожному кроці трапляються всякі спокуси. Булат каже, що на жаль ми сами дуже мало цінуємо свободу. А коли ми будемо цінити свободу дорожчою за життя, тоді нам не буде страшно ні Думбалде, ні Гололобова. Коли на кожен удар ми будемо відповідати ударом, а всякому насильству поставимо назустріч силу,—тоді ми матимемо справжню громадянську свободу. Про це ми повинні пам'ятати сами й нагадувати своїм виборцям! (Оплекси на лівах).

В 6 годин оповіщено перерву до вечірнього засідання.

Вечірнє засідання

присвячено розглядові запитання про нафтові землі. В цій справі висловлюються: Дмитрюк, гр. Вобрянський, Шингарьов, Балаклієв.

Валотировська Дума приймає таку формулу переходу, запропоновану Дмитрюковим від імені октябристів: „Визнаючи вчинок міністра торгу і промисловості відносно оддачі нафтових земель невідповідним законом, а пояснення міністра що до вживання їм законів, що стали підставою його постанови,—незадовольними, і визнаючи необхідним, щоб уряд, з огляду на нові відомості про справи закавказького товариства Астрибекова, Шхінца та Баламанова, вжив заходів що до оборони інтересів казни,—Дума переходить до чергових справ“.

Засідання закрито коло 11 год. ноці.

ПО РОСІЇ.

— Чехов та віце-губернатор. „Рус. Слово“ подає характеристику звістку про

вчинок красносарського віце-губернатора. В городському театрі був вечір на користь „незможних учениць тамтешньої гімназії“. В дивертисменті одні з артистів прочитав, між иним, оповідання А. П. Чехова „Канитель“. Прочитав гарно. Публіка зробила овацію. Несподівано серед оплесків з губернаторської ложі почувлося шикання. Театр примов. Тоді з ложі показався віце-губернатор п. Мілер і виглосив: „Прощу паскудства не читати. Ваше оповідання „кошунство“. Це оповідання не мое, а Антона Павловича Чехова“—одповів з кошу артист. Щось подібне трапилося і з житком п. Мілера. Д-ка Мілер помітила на виставі магазина Гаддалова неідоходячі, як їй здалося, картину. Віце-губернаторша зараз же обурилася і приказала забрати картину „Кошунство“, говорила вона. Віце-губернаторші роз'яснили, що художник ілюстрував один з епізодів найбільш еської історії. Аж тоді вона заспокоїлася.

— Відокремлення Выборзької губ. Виявляється, що приданання Выборзької губернії до Європейської Росії може дуже обдїтись на інтересах деякої російської промисловості. Надто потерпіть російська папірова продукція. Підчитано, що финляндські фабрики на одному тільки миті виграють 2 мільйона щорічно. Це все підірве папірову продукцію, яка і без того в скрутнім становищі. Все це обміркували фабриканти папірові і подали відповіду докладну записку міністрам фінансів та торгу і промисловості. (Утро Росії).

— До справи М. Горького. Второ ми за „Утром Росії“ подавали звістку про те, що виключено М. Горького з партії соц.-демократів. Тепер „Рус. Слово“ телеграфує з Парижу, що звістка ця не точна. Ще не виключено Горького, але особа, яка має вплив у партії, поїхала до М. Горького, щоб помирити якийсь з ним партію. Який цьому буде кінець, невідомо. Причини непорозуміння такі: серед більшовиків виник розбрат через школу, яку Горький завіз для робітників на острові Капрі. В партії з цього приводу виникли великі суперечки.

— Робітничий рух. Професійні союзи робітників усе борються з піяцтвом серед робітчик. Нагода до піяцтва являється всякий раз, коли приймають нового робітника на завод. Заведено так, що кожен „новак“ мусить поклатись вступну вкладку, „корову“, на піяцтво. Піють також коли робітник одходить. Недавно, на заводі Веймана гурт робітників хотів зробити попойку. Більшість робітників запротестувала проти цього. Діло дійшло до того, що тих, які стояли за піяцтво і не скорилися постанові більшости, стали боюкотовувати. Це вплинуло. І гроші, які призначалися на піяцтво, пішли на безробітних.

— Мешає ціна робочим. Членові Держ. Думи соц.-демократів Єсорову прийшов лист за підписом 70 робітників Тагільських заводів, в якому вони сповіщають, що управління завода знову понизило зарібу платню на 25 відсотків. Робітники просять депутата поклопотатись за них перед міністром торгу і промисловості. При нових родинках життя на Тагільських заводах стає для робітників неможливим. (Н. Русь).

— Доклад сенатора Гаріна. Сенатор Гарін закінчав вже свій доклад про ревизию. Цей доклад скоро буде розіслано всім сенаторам, щоб вони ознайомились з діяльністю Гаріна. Доклад Гарін підкреслює, що саме сухе в відносинах інтендантів та до крадіжки та шахрайства не мають характеру злочину, а вважаються чимсь звичайним, необхідним. Це робиться в тій атмосфері шахрайства та хабарництва, яка панує серед інтендантів. Факт самий справжній, каже докладчик, що існують цілі організації, які усувають небажаних людей. В Петербурзі такою організацією керувала артистка. Організація ця брала великі гроші 5—20 тисяч за те, що усувала „дурнів“. Найбільше краді підчас вїзів. (Рус. Вѣд.).

— За монастирськими мурами. „Рус. Слово“ телеграфує з Пскова, що новгородський єпископ Гурий доручив архимандритові Іосифові зробити слідство про настоятеля Спасо-Преображенського монастиря в Старій Русі архимандрита Феодосія, якого обвинувачують разом з всією братією в нечесточому житті, піяцтві, картах та иних „слабостях“. Архимандрит Феодосій—член союзу руського народу. В печерському монастирі послушник Влідов тяжко поранив в брунніна другого послушника, якого прислали в монастир на покуту. Ранений теж мав револьвера, якого він вкрав у настоятеля.

— Один з багатьох. Жив собі в селі Сорочинському, самарської губернії, якийсь Успенський. Був він вчителем у двохкласовій школі. Але потім „гарно“ женився і кинув вчительство. Однак скоро знов його потягло до вчительства. Дали йому школу. Він тоді почав піяцяти. А раз прийшов до школи чияний і счинив скандал. За це його вигнали. Тоді він увзявся за доноси. І тепер нема такого дня, щоб на когось не було доносу. Чи заслабле вчитель—донос, що він зовсім не хворий, а просто запив. Поїхала вчителька на свята додому—донос, що поїхала вона з полубовником. Нещасні вчителі шынянки доносом. Хоч брехня все це, але все таки треба давати пояснення, виправдуватись і т. ин.

— Подорож кругом світа. 15 жовтня в Ту-

лу прибув серб Степан Стаменович, який пішки робить подорож кругом світа. Д-ій Стаменович, власник мідних рудників, побився об заклад на 50 тисяч карб., що за три роки обїїде пішки землю без копійки грошей. Д-ій Стаменович добуває собі гроші на прожиття, продаючи одкритки з своїм портретом.

— 150 літ під водою. Недалеко біля маятку поміщика Оліва підчас очищення морського дна найдено корабель, який там затонув ще за часів Катерини II. Володав байшов в одній кюветі силу мідних, золотих та срібних грошей.

— Товариство „Славія“. З Москви нам пишуть, що ще в тому році там заснувалось товариство з'єднання всіх славян, під назвою „Славія“. Початку воно не мало змоги працювати в одному гурті—і через те складалось з гуртків, що істували по вищих московських школах. Тепер же ця громада узяла з себе одностайний гурт людей, що працюють для своєї мети—і чим далі, все більш і більш набірає сили. Кожної суботи „Славія“ упорядковує безплатні вечірки в приватному помешканні. Вечірки відбуваються надзвичайно гарно. Головна річ в тому, що в кожному номері літературно-вокально-музикального вечірки визначається провідна ідея, мета громади. В програму вечірки увіходять: реферат по питанню, що торкається всіх славян, співи славянських пісень, декламування на всяких мовах; музика на ролюю, скрипці то що—теж обов'язково мусить бути цілком славянською,—творів відомих славянських композиторів. Участь в вечірках ніколи беруть де-котрі з артистів московських театрів, а найбільш свої члени є відділі український; поки що тільки декламували по укр., але наперед зазначені і реферати, що обговорюватимуть становище України, як частини всеславянського світу. Головними працівниками в цій громаді являються чехи. Що ж відносно взагалі до єднання в Москві людей усяких національностей, то вони єднаються досить енергійно. Показником цього може бути вже те, що частенько такі можна побачити оголошення про вечір: то польський, то грузинський.

(Од власн. кор.)

З Далекого Сходу.

31 жовтня у Нікольську-Усурійському одбулось перше організаційне зібрання українського товариства „Провіста“. Товариство це має на меті культурно духовне єднання земляків, піддержку й розвій духовних зв'язків з своїм рідним краєм-Україною, з'єднання українців на ґрунті самовизначення в одну громаду, котре стояло б на твердих життєвих підвалинах національності, мови та побутової культури.

Головою зібрання одголосно було обрано д. Сергія Ніжницького, секретарем Іосипа Разсуду.

Ухвалено: 1) прийняти вироблені д. Разсудом деякі необхідні для нашої місцевості частки статута. 2) Прохати С. Ніжницького та п. Хоменка телеграфом виписати статут київської та одеської „Провісти“ і 3) дочитати д. Разсуді присягласити собі співробітників, виробити цілком статут, скласти нове зібрання, ознайомити його з статутом і подати до адміністрації. Поки ж затвердять статут, громадині порішили що-тижня збиратись та обмірковувати всякі справи, що стосуються „Провісти“ та її завдань.

На зібранні були й чехи, поляки та росіяне. Вони дуже зацікавлені новим товариством і паувають особливий настрій. Коли буде читати цю кореспонденцію, напевне наша „Провіста“ уже буде легальна.

І. Разсуда-Переверзів.

По вищих школах.

Московський комерційний інститут. Тут істнує літературний гурток великоросів. В статуті його зазначено, що завдання гуртка поруч з студіюванням російських літературних творів—знайомити з українською літературою. Рід рефератів, що улаштує в цьому році цей гурток розпочався рефератом Ф. Коломийченка на тему: „Шевченко, як вєселавнянський поет“. Людей на реферат прибуло чимало і слухали вони уважно. Видно було, аудиторія осталась задовольнена рефератом. Далі мають в цьому гуртку прочитати найкращі невеликі твори українських письменників. На українські теми реферат: „Шевченко, як вєсел. поет“ був в цьому інституті вже третій. Перших два було прочитано українською мовою перед українським земляцтвом цього інституту. Перший реферат був Ф. Коломийченка: „Життя України“ і другий М. Токаревського: „Наші найближчі завдання“.

Московська імператорська технічна школа. 10 жовтня відбулось перше зібрання української громади (так вона була названа в статуті). На зібрання прибуло 12 чоловіка. Виробили статут, вибрали голову громади—К. Титаренка. На першому ж зібранні порішили як можна більшу увагу звернути на бібліотеку. Постановили, щоб кожний член щорічно платив 50 коп. включно на бібліотеку, а з 25 коп. щомісячних внесків кожного члена на бібліотеку одкладать 10 коп.

В сільському господ. інституті в Москві. 15-го жовтня було прочитано реферат на тему: „Кооперація та українське студентство“.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

В українському клубі на літературній вечірці 18 ноября д. С. Ф. Русова прочитала реферат: „Національна освіта у чехів, болгарів і фінів“. Головна теза реферата д. Русової: національна освіта—найкращий і найміцніший фундамент для розвитку національної індивідуальності народів.

Ліпшунючі до своєї думки, референтка змалювала два типи розвитку національної освіти: у чехів і фінів, на думку д-ки Русової, національна освіта народилася на культурному ґрунті і зростала під прапором культурних гасел, а у болгарів на національну освіту покладали виразне тавро політика. Ми не будемо зупинятися на деталях реферата, що викликають багато цікавих порівнянь з українського життя: незабаром цей реферат надруковано буде на сторінках вашої газети і читач матимуть змогу познайомитися з ним.

Засідання „Історического общества Нестора-Летописца“. 22 ноября в V аудиторії в університеті відбудеться засідання „Історического общества Нестора-Летописца“ з такою програмою: І. М. Каманін. „Допло ли до нас вь подлинникъ Пересовницкое Евангеліе?“—А. С. Грузинский. „Новия давния по вопросу о переводѣ Евангелія на малорусскій языкъ (Лѣтописное Евангеліе XVI в.)“—А. І. Соболевский. „Три южно-русскія записи“.—Початок о 7 годині вечора.

Пошесні хвороби. За тиждень, з 8 до 14 ноября, на пошесні хвороби в Київі та його околицях заслабало 167 чол.: на тиф—27 чол., на натуральну віспу—1 чол., на дифтерит—47 чол., на шаркравити—39 чол., на кір—40 чол., на коклюш—12 чол. і на різачку—1 чол.

Анкета про матеріальне становище курсисток. З ініціативи проф. Волобого розпочато на вищих жіночих курсах у Київі анкету, яка має на меті зібрати відомості про матеріальне становище життя курсисток.

Трус. 17 ноября, з наказу київської охорани, зроблено трус у С. Сиротенкової (Володимирська, 4); взято на перегляд листування.

Літературна справа. 18 ноября в окружному суді розглядали справу редактора газети: „Послѣднія Новости“—д. А. К. Малашевського. Суд, розглядавши справу, присудив д. Малашевського на 2 дні арешту або до штрафу на 5 карб.

З'їзд інженерів. Сьогодні починається в Київі XXVII з'їзд інженерів, що служить по російських залізницях.

Квартирна анкета. Студентський статистичний гурток комерційного інституту з 16 по 20 ноября робить „квартирну анкету“ серед студентів вищих шкіл Київля. Анкета ця має на меті як найповніше з'ясувати квартирне питання київського студентства. Статистичний гурток комерційного інституту, на чолі з відомим статистиком проф. О. О. Русовим, надіється, що выяснення квартирного питання може сприяти виробленню відповідних заходів для того, щоб усунути ненормальні умови життя студентства. Анкету роблять на зразок такої ж анкети московського університета 1907 року. Сьогодні кінчається строк подання анкетних карток. Досі анкета йшла досить гарно. Студентство з охотою допомагає збиранню відомостей і взагалі прихильно ставиться до анкети. Найкраще анкета йде в політехніці, комерційному інституті та на медичному одділі вищих жіночих курсів. Адміністрація університету та вищих жіночих курсів з невідомої причини вороже поставилася до анкети. Це дуже гальмує справу і примушує студентів-інструкторів робити анкету по столовах, лікарнях і т. ін. На вищих жіночих курсах дозвіл пощастило таки здобути, але з умовою, щоб робили анкету не інструктори статистичного гуртка комерційного інституту, а самі слухачки курсів. За цю справу і вважали чотирі курсистки, слухачки професора Янопольського.

Нещасний випадок. 18 ноября на Хрещатику наскачав трамвай на молодого (19 літ) інтелігентну дівчину—Геню Кадішевну Аєву, звалив її і переїхав. Аква зараз же тут і померла. Покійниця родом з моголиської губернії.

З урядових назвів. Останній наказ київського губернатора в справі виселення „порочних“ членів сільських громад, виданий до мирових посередників на Київщині, констатує, що ті селяне, котрим доля судила набити тавро „порочних“, доки остаточно вирішиться питання, чи вислати їх, чи увільнити од виселення—досить довго видіють по острогах—інді рік і більше. Залежить це в значній мірі од того, що сільські громади, признавши на виселення того чи іншого свого одросельця, посилають, відповідно закону 10 юні р. 1900 „удалительні“ притвори мировим посередникам, але грошей на видатки, яких вимагає виселення, зараз не платять. Мирові посередники, доставши ці притвори, перевіряють їх встановленим порядком, замкають виселців в тюрми, щоб чого не накоїли громади, і спокійнісінько собі чекають, доки громади заплатять видатки, щоб тоді тільки справу виселення направити далі. Чекає отак доводиться три, п'ять, десять місяців і більше. А то ще й так трапляється, що мирові посередники зволікаються,

а перевіреням притворів, дожидаючи для цього зручної нагоди, а тимчасом виселці не знають за що покутують за ґратами в острогах. Нарешті, посередники ще й тим гальмують справи виселення, що небагато збирають потрібні відомості про сем'ї, роки виселців і т. ін. Щоб уникнути надалі зазначених хиб, губернатор наказує вправлятися в справах виселення на протязі двох тижнів.

Базарні ціни. 18 ноября ціни на живність по київських базарах були такі: м'ясо—15 коп., філе—30 коп., язик—70 коп., гусяк—1 карб., курка—65 коп., телятина—12 коп., вирки—15 коп., качка—75 коп., картопля 1 1/2 коп. за хунт, капуста—4 коп. і дорожче за качав, буряки—2 коп. за штуку, яблука (автовівка)—15 коп. і дорожче за десяток, яйця—35 коп., кльовка—5 і 10 коп. за хунт.

3 Київщині. Самогубство на суді. Сумна подія сталася у нас в Липівці 17 ноября при розборі діла в окружному суді. Розібрали діло з присяжними засідателями по обвинувачуванню молодого хлопця років 24-х, Флоріана Мельника, інтелігентного, по професії іконосташика, в крадіжці ремінного пася від парової машини в економічній поміщика в м. Оратові. Діло це уже двічі розібрали—у мирового судді, і в з'їзді суддів і скрізь признавали винним і засуджували до тюрми на 1/2 року. Цей раз присяжні теж признали Мельника винним і засудили на 5 місяців до тюрми, не дивлячись на те, що він всіх запевняв, що ніколи нічого ні в кого не крав. Як тільки об'явили Мельникові присуд, то він звернувся до присутніх в останнім словом: „прощайте, я не крав“ і похачем випив з пляшечки отруту—ціністий калі і зразу звалився на долівку. Хоч медицина запомога зараз прибула, але врятувати життя не вдалось.

Всі присутні були тяжко вражені. (Од власного коресп.)

3 Волині. Земські адвокати. Щоб задовігти шкодявій діяльності всяких темних „аблакатів“, що сила їх третєся коло кожного суду та обурює селян, п. генерал-губернатор звернувся до земських повітових управ Волині з пропозицією найняти собі спеціального присяжного адвоката, який би дурно давав юридичні поради селянам. Поки що, во всіх повітових земських управах Волині згодилась на це тільки одна заславська, решта чогось і досі мовчать.

3 Поділля. До справи надзирателя Лісовського. В свій час ми подавали за „К. В.“, що в м. Проскуріві було потрушено поліцейського надзирателя П. Лісовського і знайдено в нього чай, вкрадений в крамаря Грипретштейна. Тоді Лісовського було скинуто в посади, а вся справа перейшла до судового слідствата по важніших справах, А. Феміди. Кілька днів тому д. Феміди приїздив в Проскурів, допитував свідків, а після цього звелів арештувати до суду Лісовського поки він не внесе 1,000 карбованців застави. Зараз хтось з приятелів Лісовського віне за нього тисячу карбованців і Лісовський вже на волі.

Фальшиві марки. В м. Луцьку міровий суддя розглянув справу шаргородського мпцанина М. Фрехтмана, якого обвинувачувано за розповсюдження фальшивих семікопійчань марок, і засудив його на два місяці до тюрми.

3 Чернігівщині. В земствах. Сесія повітових земських зібрань на Чернігівщині скінчилася. Чергове зібрання чернігівського губерньського земства одкривається 26 ноября. Між іншим, це зібрання має обміркувати, чи вийти чернігівському земству з південної переселенчеської організації та предявляти до середнь-російської, чи влаштувати переселення чернігівців на власний кошт. Зараз чернігівське земство має в південній організації 23,500 карб. свого пайка.

Озимина. В багатьох місцях Чернігівщини озимина значно поправилася. Дощу випало за останні дні більше, ніж треба. Після них був зо два дні мороз і зараз всі рува добре вкриті снігом.

Холера. Холера в губернії майже зовсім припинилася. За останній тиждень не надійшло ні одної звістки про нових слабих.

3 Полтавщині. В переселенчеській організації. Чутка про вихід чернігівського земства з південної переселенчеської організації дуже непокоїть цю організацію. Чернігівське земство було одним з найбагатіших пайників і вихід його може зіпсувати всю справу. Через це дбають в Полтаві про новий переселенчеський з'їзд.

Українці в Галичині.

В науковому товаристві імені Шевченка. 15 ноября відбулося засідання статистичної комісії з такою програмою: план т. П-го „Студій з поля суспільних наук і статистики“; а потім—історично-філософської секції з такою програмою: 1) д-р А. Єноєн—„Орлик у Швеції“ (реф. д-р Ст. Томашівський); 2) Н. Молчановський—Матеріали до історії української еміґрації по польській катастрофі 1709 р. (реф. той самий). (Діло).

Вірзні натяки. Вшехпольська „Організація VI округу“ дістала від властей львівських довід на маніфестаційний похід вулицею 29 листопада, а також і вулицею Андрія Потоцького. Цей похід для звеличення ювілею „лястопадського повстання“ і відбувся недавно. Звичайно, ця маніфестація—справа поляків, і українців

вона не обходила. Тимчасом організатори її ходили до усіх українців, що живуть на вулиці „29 листопада“, і вимагали, щоб вони свої вікна підчас походу ілюмінували „азебу—як виразно зазначили в одному українським домі—не було szkody“. (Діло).

Перемога українців на виборах до ради повітової в Бібрці. Вибори до бобрецької ради повітової пройшли для українців добре. В селянській курії українська народня партія одержала перемогу над москвофільсько-польською коаліцією. Великою більшістю (140 голосів проти 16 супротивних голосів) пройшли українські кандидати. Сталося це через велику свідомість політичну селян. (Діло).

„Міщанське братство“ у Львові. „Намісництво прийняло статут тов. „Міщанське Братство“ у Львові ще в юні року 1909. Товариство це має на меті агрутувати українських міщан Львова в товариську громаду і давати членам членому моральну і матеріальну. Членом товариства може бути кожна повнолітня людина без ріжниць статі, української національності, замешкала у Львові або в повіті львівським, коли вона має яку-небудь власність або самостійно живе з ремесла, промисла, купецтва, підприємства, умілості або належить до адвокатури, лікарів, інженерів і т. н. Товариство має допомагати членам підчас розшукування роботи, рекламувати їх і подбати про заснування заповомого фонду на випадок невдатності членів до праці або для їх вдов і сиріт. Товариство має право закладати філії по всіх містах Галичини. Перші загальні збори товариства відбулись 31 ноября р. 1909. (Діло).

Економічне життя України.

Урожай буряна в 1909 р. З початкових обрахунків товариства цукроварів видно, що цього року по всій Росії вроділо 42,015,861 берк. цукрового буряка проти 51,641,597 беркочів у 1908 р. На поодинокі цукроварні райони це число поділяється так (у беркочах):

	Уроділо всього 1909	На 1 десат.
Південно-Західний	21,999,351	29,307,726
Центральний	11,864,208	17,178,394
Східний	1,690,352	1,470,672
Польський	6,469,940	6,648,805
		127,126

Як бачимо звідси, абсолютною Україна (півд.-зах. і частина цент. районів) і цього року стоїть на чолі цілої Росії, але врожай буряка сам по собі тут цього року дуже кепський. Зменшилась як і загальна цифра врожаю (на 8 з лишнім мільйонів беркочів), так і цифра врожаю з 1 десатини (на 26 беркочів).

Урожай картоплі. На Катеринославщині врожай вишшов нічого собі. В маріупольським пов. збрали 350 п. проти 250, у ново-московським 300—400 п. проти 350—450 пудів, в олександрійським і павлоградським повітах збрали 200—350 пуд. проти 350—400 п., у бахмутським пов. 400—600 пуд. проти 500 пудів, місяцями ж там збрали не більше 270 пуд. з десятини. Картопля всюди вишла хоча й добра, але дрібна, а в олександрійським і павлоградським повітах немало було й кепської картоплі.

3 робітничого життя. Робітнича освіта. Чорносотенна „Русск. Права“ повідомляє, що адміністрація гірничих підприємств південно-російського товариства постановила реформувати свої школи. Реформа ведеться до того, що діти бідних батьків мусять вийти з завіських шкіл. Багато бідних дітей уже повиходило з тих шкіл і тепер можна бачити таку сумну картину: в холод і дощ, у парадного под'їзда Південно-Російського товариства стоїть юрба напівголих дітей—це діти калік і сироти робітників, убитих у шахтах Південно-Російського товариства. Вони дожидаються приходу директора, щоб благодія його не вигнати їх із шкіл.

„Камни завопняли!“
Кооперативний рух. Кредитова кооперация на Поділлі. З звідомлень про діяльність кредитових товариств на Поділлі в 1908 р. видно, що за той рік число членів у всіх кредитових товариствах, у порівнянні з 1907 р., зросло на 4,040, або на 66 проц., а загальна сума виданих позичок зроста на 259 тисяч карб., або на 70 проц. Що до мети, на яку видавались позички, то більше всього позичок (42,7 проц.) припадало на купівлю робочої скотини й на купівлю землі (17,8 проц.). На обробіток землі, на влаштування гребель, ст.-вків, на ремонт будинків, на угноювання землі, на кустарну промисловість, на плату сільсько-господарським робітникам і на інші подібні справи видано од 0,9 до 2 усого числа позичок. Деякі кредитові товариства—Дунаєвське, Івахнівське й Лянкорунське—завели посередницькі операції, але брак оборотного капіталу дуже гальмував розвиток цих операцій.

Нові потребителські товариства відкрились у селах: Бродки, Нова-Синява, Рівне, Нижня-Крапивна й в м. Уланові, на Поділлі.

3 життя „Провіт“.

Миколаївська „Провіта“. 14 ноября т-во „Провіта“ в Миколаїві улаштувало драматично-музичний вечір. Було досить рівно зіграно два жарти: „Хірургія“ (переклад з Чехова) та „Повереду спитайся“, а потім вже лаясь“. Вокальна частина вечора пройшла не зовсім гарно. Були й декламації. Після вистави танці. Збори на 17 карб. 20 коп.
Кіам'янецька „Провіта“ почала улаштувати вечіркі по неділях. Мета цих вечірків об'єднати коло „Провіти“ українську інтелігенцію та поліпшити своє матеріальне становище.

Щоб мати спроможність здійснити ці завдання, рада Товариства підшукала відповідне для цього помешкання. На першій вечірці було прочитано Д. Приходьком реферат на тему: „Неповні елементи в українстві“. Крім того, про що п'ясов реферант в своїй книжечці під тою-ж назвою, було де-що додано з характеристики українського руху останніх часів. Після реферату просвітільський хор проспівав де-кілька українських пісень, за котрими почались танці. Чистого доходу було 25 карб., що при невеличкім помешканні не зовсім кепсько.

Літання.

Перша авіаційна виставка у Київі. Вчора о 2 годині дня закрилася перша у Київі та навіть і в Росії виставка всяких предметів, що стосуються чи так, чи інакше до літальної справи. Виставку було влаштовано гуртком літання при київській політехніці і відкрито 17 ноября в помешканні купецького зібрання за три години до призначеної там же лекції професора київської політехніки Н. Б. Делоне.

Остання відбулася при повній залі слухачів, що уважно слідили за лектором, котрий, давши короткий огляд розвитку плавання і літання в повітрі, більш докладно списняв на останніх типах аеропланів Райта, Вуазена, т-ва Антуанет, Блеріо, Сантос-Дюмона, і на останніх побідах людини над вільною досі стихією—от як перельот Блеріо через Ля-Манш, полет Де-Лямбера над Парижем на високості 500 метрів й инш., про що ми в свій час уже інформували читачів „Ради“.

Найбільш цікавим, а на думку професора—приємним, було те місце в лекції, в котрому він мав нагоду поділитися з слухачами своїми відомостями і думками про відомого професора московського університету Н. Е. Жуковського. Лектор розповів про величезні заслуги Н. Е. на полі гідродинаміки і аеродинаміки і охарактеризував його, як велетельську і одинокую в ціллі світі постать в сфері теорії аіації.

Лекцію було ілюстровано силою діапозитивів і кінематографічних знімками. Сама виставка мала скілька відділів. Поміняючи такі речі, як летючі змії Гарува, куповані і виготовлені членами гуртка моделі, планери, котрі були цікаві хіба тоді, коли ще жадна людина не піднімалася з землі на страх лехкокрилому істату, списняємося на більш видатних експонатах. А таких було 5.

Центральне місце серед них займав аероплан, збудований студентом політехніки Ф. Билінкиним по системі братів Райтів. Масивна, але елегантна машина, робила враження чогось незвичайного, різко дізгармонічного до цих білих стін і колон купецького зібрання. Мимоволі находили думки про великий переворот у відносинах людськості, котрий несе нам перемога над повітрям.

Другий експонат—гелікоптер студента політехніки Сікорського теж притягав чималу увагу глядачів, імпонуючи їм тою легкістю з якою двоєсажний гвинт його вертілсь під стелею помешкання від слабого дотуку рукою до одного колеса. Тренія в передачах при сучасному становищі техніки наче зникло.

Нарешті останні експонати—це головні винаходи того факту, що людина може літати по 4 години з лишком, як це недавно зробив Фарман, ці винаходи—леккі мотори, що приводять в рух пропелери і потребують тільки бензину та повітря і важать тепер по 1 кілограму і навіть менше на кіньську силу.

Таких моторів було виставлено три на 15,25 і 30 кіньських сил—всі з майстерень італійського техника Аншані. Цікава річ—леккий мотор; не хочеться вірити, що машина, завбільшки хіба з машинку до шиття, може потягти двадцятипудового аероплана, що стоїть тут поруч, і навіть підняти його вгору.

Закінчений характер виставці надавали численні фотографічні знімки з аеропланів, моторів і вилатних авіаторів виставлені студентом Ф. Терещенком, і відділ літератури на всіх мовах по справах літання і плавання в повітрі.

Тут помічався серйозний інтерес публіки, що змінявся неприємним розчаруванням, котре неодиноким виникало, бо кожний глядач особисто міг констатувати вбогість оригінальної та навіть і перекладної авіаційної літератури.

Численні розпорядки від гуртка ледві поспівали одповідати на запитання публіки, волячи її то до малюнка, то до моделі, то до справжніх апаратів.

Взагалі можна сказати, що виставка мала повний моральний успіх. Е. К.

За кордоном.

Кінець війни в Мароко.

В Еспанії одержано відомості, що військові еспанці у Мароко отримало кілька значних перемог. Усі племена гелая висловили тепер покінчити. Зважаючи на це, еспанський міністр-президент Морет заявив, що Еспанія осягнула своєї мети й далі воювати не буде.

Склад турецького парламенту.

Молодотурецька партія не має цього року тої парламентської більшості, яку вона мала в минулі році. Замість 175 голосів партія тепер має тільки 50 голосів певних, тоді як решта проявляє тенденцію рано чи пізно відокремитись од партії. Лідер ліберальної партії Різа-паша заявив, що незабаром складеться нова більшість, опозиційна до урядової. До нової більшості пристануть виходці з молодотурецької партії, 20 лібералів, 30 арабів і 23 греки. В сенаті вже заснувалась нова ліберальна партія з 15 депутатів.

Багатства лордів.

Тепер, коли англійські лорди ще раз

нагадали про своє існування „провалом“ ліберального бюджету, буде не зайвим навести де-які відомості про їх багатства. Виявляється, що кожен з 27 англійських герцоїв має пересічно по 6700 гектарів або по 1800 квадр. верст землі. Прибутки герцоїв досягають величезних сум. Так, герцог Буклех має від своїх земель 2 мил. 200 тис. карб. арендної плати. Багато герцогських земель лежить під містами. Так, герцогові Норфолькському належить більша частина землі, на якій стоїть місто Шеффільд, а також великий квартал у Лондоні.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісти з газет).

Діяльність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 19. Міністерство народньої освіти пропонує університетам стежити за тими студентами, які прийняли християнство, аби обійти процентну норму. Коли ж хто-небудь з них перейде знову в свою віру, то про це треба повідомляти міністерство. Таке вже траплялося в новоросійському університеті.

„Земщина“ сповіщає, що скинуто з посади начальника „предварилки“ Котанського за рострату харчових грошей.

Управителем державного банку призначають Ковшова.

Прибув до Петербургу київський мітрополіт Флавіан.

Резиант викрив шахрайства на державних конних заводах, і через це управитель цих заводів Зданович кидав свою службу.

Генерал Зеймак, як сповіщає „Колоколь“, вважає Фінляндію за російську губернію.

Судові справи. НОВОЧЕРКАСЬК, 19. В справі про заливодержання забастовка на станції „Новочеркаськ“ судова палата засудила чотирьох до кріпости на всякі строки, а шість душ виправдала.

ПЕТЕРБУРГ, 19. Після двохденного розгляду судова палата закінчила справу про 18-х членів партії соціал-революціонерів. 11 душ засудила на заслання, 3-х—до кріпости на всякі строки, а 4—виправдала.

ПЕТЕРБУРГ, 19. Московського інтенданта генерала Вачинського тягнуть до суду за рострату киянських грошей на 323,000 карб.

МОСКВА, 19. Сьогодні розібрали справу студента університету Шварца, який украв першесту у студентів Попових. Шварц признався, що він украв, бо його примушувала на такий вчинок нужода. Присяжні виправдали Шварца і збрали йому грошей.

ОДЕСА, 19. Авархиста Росальського, який брав участь в нападі і пограбуванні 60 тисяч карб. з місцевого одділу петербурзького міжнародного банку, воєнний суд засудив до смертної кари.

МОСКВА, 19. Завтра в московській судовій палаті буде розглядатися перша справа з резиант сенатора Г. ріа.

Минуле генерала Думбадзе.

ПЕТЕРБУРГ, 19. Прибув до Петербургу відомий грузинський громадський діяч князь Ці і подав співробітникам газет чимало інтересного про минуле генерала Думбадзе.

В 1890 році Думбадзе жив у Кутаїсі в чині підполковника потійського полку і вважав до прогресивного громадянства.

Думбадзе—оратор. Скільки разів виступав на зібраннях грузинської молоді і казав палкі промови проти реакційного правління дворянського банку в Тифлісі.

Коли ж на виборах взяла гору реакційна партія, Думбадзе був дуже незадоволений і вважав це за національну горе.

Процентна норма.

ОДЕСА, 19. Міністр торгу розпорядився, щоб в комерційну школу імені Імператора Миколая I замість 50—примали 15 проц. еврейів. Школа ця збудована на кошги купців, більшість яких—еврей. Учнів—християн в школі дуже мало. Через це прийдеться закрити школу. Скажимо негайно зібрання купців. В Петербург посилають депутатів.

Кріваві події.

ВАРШАВА, 19. З селі Коло, під Варшавою, п'ять озброєних злочинців застрелили зборщика грошей по монополіях, але грошей не взяли, бо з зборщиком йшли ще й стражники. Злочинці втікли.

СІМФЕРОПОЛЬ, 19. Між Бердянськом та Мелітополем 17-го ноября пограбовано селянина. Стражники догнали п'яток злочинців і почали стріляти. Одного злочинця вбили, а 4-х зловили.

Помста.

РОСТОВ-на-ДОНУ, 17. 17 ноября в Азові на лекціях в мужській гімназії два гімназиста стріляли з револьверів в свого законочителя за те, що той поставив їм малий бал по Закону Вождю. Один гімназист зробив осічку, а другий—ранив законочителя кулею в груди.

Всякі звістия.

ПЕТЕРБУРГ, 19. „Рус. Знамя“ підкреслює, що на новій десятирубльовій асігнації „навмисне пропущена емблема самодержавія та ініціали Царя“.

ПЕТЕРБУРГ, 19. Омські союзники прохають уряд, щоб фінляндців переселити в Росію, а безземельних росіян в Фінляндію.

ПЕТЕРБУРГ, 19. За проєдателя кадетського центр. комітету вибрано

Івана Петрункевича, замість П. Довгоруку.

ПЕТЕРБУРГ, 19. „К. Мысли“ телеграфують, що зібралось 130 молодих лікарів, що тільки-що скінчили воєно-медичну академію, і більшістю всіх проти двох, прийняли таку резолюцію: „Ми приносим лікарську присягу і заявляем протест проти участі лікарів в актах смертної кари, бо це недостойно—лікаря, ві людини“.

ПЕТЕРБУРГ, 19. В януарі одбудеться загально-російський з'їзд союзників.

ПЕТЕРБУРГ, 19. З 360 увільнених учнів з полтавської духовної семінарії прийнято навад тільки 90 душ.

ПАВЛОГРАД, 19. В селі Петропавлівському на приватні кошті одкрита дівоча прогимназія.

За кордоном.

ПЕТЕРБУРГ, 19. В зв'язку з постанован в Корей оповіщенє мобілізацію в Японії. На материк посилають 16 батальонів під приводом Курокі.

ТОКІО, 19. Адмірал Того кидает посаду головного начальника флоту і стає членом воєної ради. На його місце призначають віце-адм. Ідзюїна.

ВІДЕНЬ, 19. Після дводневних суперечок славянський союз ухвалив передати перше читання бюджету, щоб дати можливість полякам продовжувати їх діяльність, напрямлену до реконструкції кабінету, де будуть брати участь і славяне. Чеські радикали голосували проти цієї резолюції, бо, на їх гадку, реконструкція кабінету і буде гарантією переміни теперішньої системи.

Література, наука, умілість і техніка.

Вийшло 28 число „Рідного Краю“. Зміст такий: Державна Дума. Вісті. На Україні. Вірш—П. Гая. Одруження—комедія Гоголя (переклад О. Птілки). Вірш—Г. Чупринки. Наш волосний укр. Робітничі кошті в Америці. Українське слово й мистецтво. Допис з Полтавщини. Оповідки. Малюнки: Узори українського вишивання.

Третій том творів В. Винниченка. Цими днями виходить в світ нова третя книжка оповідавань В. Винниченка. В книжці має бути біля 12 аркушів друку і в неї ввійдуть твори, що друкувались в „Раді“ і на сторінках „Літ.-Науки. Вістника“ за три останні роки, а власне такі: I. „Момент“, II. „Глум“, III. „Рабіні справжнього“, IV. „Записна книжка“, V. „Дуля“, VI. „Кумедія з Костем“, VII. „Щось більше за нас“, VIII. „Зна“.

Книжка друкується в Києві; ціна її—80 коп.

Театр і музика.

Український театр.

(Народний дім т-ва Грамотности. Група М. К. Садовського).

На бідного Макара...

Жарт на 3 дії, Володського. Молодий українськ. драматург Володський написав для українського сцени нову комедію „На бідного Макара“... По характеру остання річ д. Володського дуже близько підходить до його попередніх комедій, особливо до „Панни Штукарки“. Це—легкий водевіль-сатіра на помпезність життя недавнього манулюго; картини з того часу, коли всякі полунаки під впливом бурхливих подій зовсім погубили голови, були страшенно сполохані, вистільки не могли прийти до тями, що навіть іноді цюцьків почали величати на „ви“.

Не багата на зміст, але з силою курйозних подробиць, досить оригінальних і ефективних комбінацій—нова пьеса Володського може робити успіх у публіки, зацікавлюючи її, як юмористичний фельетон на сучасні теми.

І коли артисти детальніше розберуться в даному автором матеріалі, пьеса безперечно на чималий час удержаться в репертуарі українського театру.

Але першу виставу комедії неможна назвати цілком доброю. І з зовнішнього боку поставлено її було якось неуважно, і виконання ролей було доручено майже другорядним силам, з яких далеко не всі добре справились з своїм завданням.

Найкращим безперечно був Павликівський (Вублик), що з початку взяв певного тону й дав досить закінчену фігуру „бідного Макара“, наляканого, загнаного, позбавленого власної волі.

Виразою й реальною відіграла Польська епизодичну роль сільської багачки, грубої й нахальної Марфи Сидоровни. Спокійно й рівно виконали великі ролі—гетьмана—Корольчук, п'єсаря—Тихонович і хваторя—Березовський.

Але-ж Ковалевський (Ляно) і Рабчинський (Павло Павлович) були зовсім не на місці—нудні, одноманітні й штучно-роблені.

Через те в виконанні п'єси не було того, звичайного для групи, ансамблю, що є її властивістю.

Були дефекти й у постановці. Ефектно задуману картину „Сов Вублика“ можна було і обставити більш ефектно; незрозумілим зосталось й те чому на крик гетьмана, який кличе слуг, щоб дали Бубликові канчуків, ніхто навіть не з'явився у дверях.

Варто було б дати й більш натуральну декорацию до другої й третьої дії (панська хата)...

Звісно, це була перша постановка, і можна сподіватись, що в дальшому хити буде усунено, замінено деякі ролі—і „На бідного Макара“ стане такою ж улюбленою публікою комедією, як „Пан Штукарчик“, тим більше, що п'єса Володського незрівняно цікавіша й по думці, й з чисто-літературного боку...

Публіка, якої було в театрі багато, дуже тепло приймала артистів і так рішучо вимагала автора, що адміністрації групи довелося оповідати про відсутність д. Володського за лаштунками.

Археологічного „Кума Миронника“ було проведено жваво й весело, дякуючи Марьянкової (Василі) та Малиш-Федореві (Хвеська). Інші ролі в водевілі замість зазначених в програмах—Левичького й Вільшанського чомусь виконували Мироненко та Колесник.

В. Старий. — Бенефіс Е. Неделіна. В п'ятницю, 27 ноябрі, в театрі „Соловцов“ буде бенефіс артиста Е. Неделіна. Підє нова п'єса: „Льстивна слава“, ком. Скріба.

Лист до редакції.

Шановна Редакціє!

Не одмовте видрукувати справоздання літературно-вокального вечора мануїлівської „Прогіт“, урядженого в помешканні амурського „Запорожского просвітительного Товарищества“ 7 ноябрі.

Прибутки:

Продаж квитків—116 руб. 90 коп., продаж програм—4 руб. 29 коп., продаж контрмарок—60 коп., всього—121 руб. 79 коп.

Видатки:

За помешкання Овчиннікову—25 руб., Хорові д. Роменського—25 руб., Програми, афиші, квитки—9 руб. 50 коп., Кобзареві Залізняку—3 руб., Роялістові—3 руб., Парикмахеру—3 руб., Добротішого податку—7 руб. 10 коп., Декоратору—1 руб. 50 коп., „Непредвиділиніе расходи“—1 руб. 50 коп., Реквізит Овчиннікова—1 руб., приставка реквізиту з катеринославської Прогіт—95 коп., квиткарів—30 коп., Трати по сцені—31 коп., всього—81 руб. 16 коп.

Лишилось чистого прибутку 40 руб. 63 коп.

50% за реквізит катеринославської „Прогіт“ з чистого прибутку—2 руб. 3 коп. Поступило в касу т-ва 38 руб. 60 к. Упорядник вечора висловлює найширшу подяку М. Л. Кузьменкові, Г. Х. Дзябенкові, М. Лавренкові, В. Р. Куринному і худ. Горбоносцу за їх допомогу по влаштуванню вечора мануїлівської „Прогіт“.

Упорядник вечора з доручення ради т-ва Т. Митрус.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ. Ревізія семінарії. Як вже в свій час писалося в „Раді“, подільську семінарію ревізував член „Учебного Комітету“ Фотій Білявський. Ревізія ця вже скінчилась. Особливу увагу ревізор звернув на бібліотеку та читальню. Зобачивши в бібліотеці для учнів українські книжки, ревізор не витерпів і мусів зазначити, що в семінарії „процвітає українське філіство“. Розглядав, між иншим, і „сочиненія“ учнів по психології та філософії. В „сочиненнях“ учнів по вищезгаданим наукам, на його думку, є дуже великі хити: в них нема патріотизму. Багачко ревізор і тепленьких слів наговорив: совітував, щоб семінаристи більше читали, щоб засновували гуртки самоосвіти, та інших благих бажаннів наговорив. Але нічого з тих бажаннів не вийшло, бо через деякий час книжок семінаристам з фундаментальної бібліотеки стали давати менше.

Г. ЛУБНИ (на Полтавщині). „Жидівка вихрестка“. З тиждень тому в Лубнях відбулося цікаве весілля. Побрався молодий городський робітничий портний з дівчиною-єврейкою, яка за тиждень до весілля вихрестилась. Батька й матері в молоді нема, а тільки єсть брат та інші родичі, які дуже противились її замірам—йти заміж за „гой“ та вихрестуватись, але вона їх не послухалась і зробила по своєму. Коли вели молодих з церкви на другий день весілля, то старі єврейки дуже гавбили і навіть проклинали молоду, за переміну віри та неслухнянство, молод же навпаки відносилась дуже добре і бажала молодим щасливого гарного життя. Кілько товаришок-єврейок з дозволу молоді навіть прибули на весілля й

піднесли подарунки, бажаючи всього найкращого їй. Такі бесторгонні відносини молодих єврей до „єврейниці“ дуже гарно вплинули на присутню на весіллі людність і зробили чудове враження. Іх з приємністю шанували й дякували.

ХУТІР ОРНИЦЬКИЙ (на Полтавщині). Осота до книжок. До двадцяти років уже береться, як у нас заснувалась земська школа, і до десяти, які парадіяльна, але освіта кешсько посувається, бо вона держаться доги в людини, поки вона ходить в школу. Задержалась освіта тільки в тих, що ходили в півчу. Тільки вони й некидали книжок, бо їх наставляв побільше читати регент півчі, розповідаючи, яка користь з читання. Побачили селяне з грамоти користь і вона їх довела до думки, що треба більше читати.

Назбирали книжок, у кого які знайшлись. Почали збиратись увечері, і замість карт, як це поводитись у нас, узялися до читання. Почитають, що кому вгодилось, після розскажуть, що хто цікаве вчитав, потім поспівають і розскажуть по хатах.

Довідавшись про це, староста заборонив збиратись. Тоді згуртували казельну музикантів: на скрипках, гитарах, балалайці і басі почали грати увечері та співати українських пісень.

Листування редакції.

С. Березоточ. Дописувачеві Б. Р. Ваша звітка якась неперва і через те не буде надрукована. Курьєж п. Сердюкові. З формального боку адміністрація мала рашо забронити статут, бо Ви самі недодержали її форми, що вимагає закон.

Справочний одділ.

Наведені відомости. П'ятниця, 20 ноябрі. Пр. Григорія Деканаліта, Св. Прохла, м. Євстаїя, Анастолія, Нрис. Сх. сон. 7 год. 41 хв., зах. сон. 3 год. 59 хв. Т-во „Прогіт“—збори Ради Т-ва.

Редактор М. Павловський.

Видавець С. Чупаленко.

Оповідки.

Українець, добре грамота, шукає роботу, або послід при книгарні, редакції, театрі і т. н. Має солідні рекомендації од випаців. українців. Адреса: Михайлівська № 19, кв. 12, П. Санжаровському.

Замість 23 карб.

Тільки за 3 р. 75 н. вивозим накл. шпат. без завдатка елегантські і міцні. кішенські мужські одрит. годинник з справжи. франц. нов. зол. „ВІК“ (не позолочені), нагр. гол. раз в 36 годин, ЗАПОРУКА за міцноту металу і вірність ходу на 6 літ. Год-к нагороджений медалями і вінчи не одривняється од дорогої зол. гол-ків, що кошт. 110 р. Такай-же, глаух., з трьома накрив. 6 р. 50 к. Адресу: Фабричн. склад год-ків Т-ва „НЕ НЕВА“, Варшава, Королівська, 49, отд. 38. Безплатно до год-ка додається ланцюжок того-ж металу, брегет і замінений гаманець. Премія: при замовленні 5 год-ків одразу додається 1 годинник дурно. Дамськ. на 1 руб. дорожже. 4-1145-2

Товариство „Прогіт“ у Києві.

Вийшла з друку нова книжка „ПРАЦЯ ТА КАПІТАЛ“ В. С. З польської мови переклав П. Є. Ціна 8 коп. Продається по всіх українських книгарнях. Склад видання: в „Прогіті“ Київ, Троїцька площ., Нароля, дім 1 в „Українській Книгарні“, Безаківська, 8. 00-999-10

Видавництво „ВІК“.

Серія „Наші справи“, № 9 По осавуванні конфіскації С.-Петербурзької Судової Палати пішла на продаж нова брошюра Сергія Єфремова 3 Громадського життя на Україні. Ціна 20 коп. Склад видання в „Українській книгарні“, Київ, Безаківська, 8. 20-1186-6

ДАМАМ ГОР. КИІВА.

Інститутська № 10, Майстерня спеціально волосняних виробів „Ідеал“ проп. велич. вибір остан. новинок і пропст звернути увагу на примірье вишивання замовленні та на роботність матеріалу; пропст не змішувати з парикмахерськими. Великий вибір гот. куцерів (більш 500 шт.), а також прязів і кіс. Одір. остан. журнал. Приклад. для п.п. паріамах.: фізюар, бивди, тьоль, брегетін та више. 100-1091-33

89 Олександрівська, телефон 2095.

Клавдій Сергієвич Рогинський

повернувся з подорожі на фабрику Берліна, Парижа, Лондона й Америки, прив. величезн. вибір годинників різн. фабрик, браслетів, брегетів, перстнів, серезжок, шпюнок, медальонів, хрестів, портретів, кулонів. Фірма існує з 1888 р. По вибору і дешевизні конкурентів немає. Люстр. префисур. вислал. 100-1091-33

ХУТОРЯНИНЪ ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1910 ГОДЪ. Еженедельный иллюстрированный журналъ посвященный интересамъ сельскаго хозяйства, торговли и промышленности. ГОДЪ ИЗДАНИЯ ПЯТНАДЦАТЫЙ. 52 номера въ годъ (свыше 2000 стр.) съмена и сборникъ сельско-хозяйственныхъ статей—календарь „ХУТОРЯНИНЪ“—на 1910 г. (свыше 240 стр.) со многими иллюстраціями. Журналъ награжденъ золотою медалью на выставкѣ Ростовскаго на Дону общества садоводств. (Въ апрѣлѣ 1909 г.) Подписная цѣна на годъ два рубля, на полгода одинъ руб. Календарь (Сборникъ сельско-хозяйственныхъ статей.) 1910 г. „Хуторянинъ“ Цѣна 20 к. Въ книжкѣ свыше 240 стр. съ иллюстрац. Масса бласовр. отъясн. КАЛЕНДАРЬ награжденъ ЗОЛОТОЮ медалью. Сборникъ первый на 1909 годъ (свыше 200 стр.) остался въ незначительномъ количествѣ. (Цѣна 25 коп.) АДРЕСЪ: Полтава, Редакція журнала „ХУТОРЯНИНЪ“. Изданіе Полтавск. Общ. сельск. хозяйств. Отв. ред. Л. Л. Санько

Открыта подписка НА 1910 ГОДЪ НА ГАЗЕТУ „ПОДОЛІЯ“ (V-й ГОДЪ ИЗДАНИЯ). Газета „ПОДОЛІЯ“ будетъ выходить въ 1910 г. 3 раза въ недѣлю и издаваться по прежней программѣ: 1. Правительственныя распоряженія. Распоряженія Св. Синода. Распоряженія Подольскаго Губернскаго и Епархіальнаго Начальства. 2. Передовыя статьи по современнымъ вопросамъ. 3. Статьи, касающіяся наукъ (исторія, археологія, этнографія, статистика и др.), образованія, искусства, сельскаго хозяйства, прикладныхъ знаній и др. 4. Повѣсти, рассказы, стихотворенія и другія роды беллетристики на русскомъ языкѣ и иногда на малорусскомъ. 5. Общія внутреннія извѣстія. 6. Хроника мѣстной, общественной и епархіальной жизни. 7. Иностранныя извѣстія. 8. Судебная хроника. 9. Письма священниковъ и др. лицъ по разнымъ вопросамъ, владѣющимъ въ программѣ газеты. 10. Обзорные повременной печати духовной и свѣтской. 11. Отзыви о выходившихъ книгахъ духовныхъ и свѣтскихъ (библиографія). 12. Объясненія. ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: 12 м. 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 Сѣ дост. и перес. 7 р. 6 50 6 5 50 5 4 50 4 3 50 3 2 25 1 50 85 Безъ дост. и перес. 6 5 60 5 20 4 80 4 40 4 3 50 3 2 50 2 1 30 75 Подписка принимается въ редакціи—Новый Плавъ, д. Каржацаго, и въ конторѣ типографіи Св.-Троицкаго Братства—уголъ Бульварной и Торговой ул. 8-1170-1

Українська Книгарня Літературно-Наукового Вістника, Київ, Володимирська, 28. ПОСТУПИЛИ В ПРОДАЖ ОСЬ ЯКІ НОВІ КНИГИ: ВИННИЧЕНКО В. Дім. К., 1907, ц. 15 к. ВОВЧОК М. Посмертні оповідавання. (з портр. автора) К., 1909, ц. 75 к. ВОЛОДСЬКИЙ І. Хатня революція. Комедія на 3 дії. К., 1909, ц. 20 к. ГАМСУН К. Пан. К., 1909, ц. 40 к. ГОГОЛЬ М. Ревизор. Комедія в 5 діях. Перекл. О. Коваленко. Вид. 2-е виправлене. К., 1909, ц. 25 к. ЄФРЕМОВ С. З громадського життя на Україні. К., 1909, ц. 20 к. КВАСНИЦЬКИЙ Гр. Брати Гракхи. К., 1909, ц. 7 к. НИКИПІЛЬЧУК Ф. Щасливий дельо! Сцена—жарт на 1 д. К., 1909, ц. 20 к. СІРОМАХА Д. Про фінансову науку. З додаткомъ двохъ статей М. Порша: 1) Місце фінансове хозяйство, 2) Україна в державному бюджеті Росії. К., 1909, ц. 50 к. ТОВСТОНОВ І. Г. ЛЕВЧЕНКО. День Правди. Жарт в 1 дії П., 1909, ц. 20 к. ТОГОВОЧНИЙ І. А. Мити—Наймичка. Драма на 4 дії. К., 1909, ц. 30 к. ЧУПРИНКА Гр. Огневці. Збірникъ вірнів. К., 1909, ц. 75 к. Крім цього Книгарня має великий вибір листовнихъ карток з типами і видами України, а також картки з поштами. Замовлення слать на адресу: Київ, В.-Володимирська, 28, Українській Книгарні Літературно-Наукового Вістника. 00-1009-1

ГОДЪ 8-ой Открыта подписка на 1910 годъ ГОДЪ 8-ой НА ЖУРНАЛЪ „Союзъ Потребителей“ посвященный интересамъ русской кооперации вообще и потребительской въ частности. Выходитъ 48 разъ въ годъ. Въ „Союзѣ Потребителей“ помѣщаются указанія и совѣты для практическихъ дѣятелей кооперации, а также корреспонденція съ мѣстъ изъ жизни потребительныхъ обществъ. Журналъ обращаетъ особенное вниманіе на ознакомленіе своихъ читателей съ положеніемъ и развитіемъ кооперации за границей. Подписная цѣна за годъ 3 р. съ пересылкою. Изданіе Московскаго Союза Потребительныхъ Обществъ. Въ журналъ принимаютъ участіе: А. И. Вистровъ, Н. Валентиновъ, С. М. Виглаевъ, І. А. Воркуновъ, Н. П. Гибверъ, А. Глѣбовъ (корр. изъ Австріи), А. В. Глѣбовъ (Маркуловъ), Грузденъ, А. А. Ендокимовъ, П. Е. Житковъ, А. Залого, В. Н. Зельгеймъ, Ильченко (корр. изъ Галиціи), С. А. Кабуковъ, проф. Н. А. Кабуковъ, Л. С. Козловскій; Д. С. Коробовъ, А. Е. Кулижннй, А. И. Латушкинъ, Д. А. Лебедевъ, З. Ленскій, Ленокъ, В. С. Николаевъ, проф. И. Х. Озеровъ, Р. Оленъ, В. А. Перелешинъ, В. А. Поссе, С. И. Рапопортъ (корр. изъ Англіи), П. А. Садирьянъ, С. Семеновъ, М. Слобожанъ, Тамаренко, М. Тавный, В. Ф. Тотомианъ, проф. А. О. Фортунатовъ, М. Л. Хейсинъ, Шевченко, А. Г. Штаге, П. А. Щепетовъ и др. Сброшюрованыя экземпляры „Союза Потребителей“ за 1903, 1904, 1905, 1906, 1907 и 1908 г.г. по 3 р. съ пересылкой. Редакторъ: В. Н. Зельгеймъ. Подписка принимается въ конторѣ редакціи: Москва, Сухарева Садовая д. 269, въ потребительскихъ лавкахъ и въ книжныхъ магазинахъ. 3-1152-2